

Nicholas Abercrombie, Stephen Hill, Bryan S. Turner

Rječnik sociologije

**Urednici hrvatskog izdanja:
Jadranka Čačić-Kumpes,
Josip Kumpes**

Zagreb: Naklada Jesenski i Turk,
2008, 568 str.

Hrvatsko izdanje *Rječnika sociologije* prijevod je posljednjega, petog izdanja *The Penguin Dictionary of Sociology*, objavljenog u Penguin Booksu (London, 2006), proširenog novim pojmovima koji su se pokazali relevantnima unutar pet godina koliko je prošlo od četvrtog izdanja. Stoga *Rječnik sociologije* donosi prijevod odabira najrecen-tnijih socioloških pojmova. Njegovo se značenje može sagledati i u svjetlu činjenice da je to prvi suvremeni rječnik socioloških pojmova objavljen na hrvatskom jeziku, odnosno drugi domaći rječnik ako uzmemo u obzir, kako urednici hrvatskog izdanja *Rječnika* Jadranka Čačić-Kumpes i Josip Kumpes navode u »Predgovoru hrvatskome izdanju«, »prvi domaći rječnik sociologije (*Rječnik sociologije i socijalne psihologije*, Zagreb, 1977)« (str. vii) što su ga prije 30 godina uredili Milan Bosanac, Oleg Mandić i Stanko Petković.

Rječnik donosi otprilike 1100 natuknica koje se sastoje od pojmova i istaknutih osoba relevantnih za znanstveno područje sociologije. Na početku se nalazi već spomenuti »Predgovor hrvatskome izdanju« (str. vii–viii), slijedi prijevod »Predgovora petome izdanju«

autora engleskog originala Nicholasa Abercrombiea, Stephena Hilla i Bryana S. Turnera (str. xi–xiii) te kratka uputa »Kako se služiti ovim rječnikom« (str. xv) i »Bilješke o autorima« (str. xvii). Naodmet ne bi bile ni »Bilješke o urednicima hrvatskog izdanja« koji su dobro uvidjeli da jedan ovakav pothvat kao što je prijevod *The Penguin Dictionary of Sociology*, odnosno prijevod jednog stručnog djela na hrvatski jezik, nije dovoljno prepustiti anglistima, odnosno stručnjacima za strani jezik, nego je nužan i glas struke u smislu prilagodbe prijevoda (znanstvenom, u ovom slučaju) sociološkom jeziku u Hrvatskoj. Tako i u popisu prevoditelja u impresumu kao i u stručnom savjetu (što ga čine Ognjen Čaldarović, Benjamin Čulig, Rade Kalanj i Vjeran Katunarić) nalazimo utjecajna sociološka imena (str. ii). Slijedi objašnjenje pojmova i važnijih ličnosti za sociologiju (str. 1–450). Na kraju *Rječnika* nalazi se »Literatura« (str. 451–515) koja donosi cjelovite bibliografske jedinice navedenih djela i autora navedenih u *Rječniku* te »Popis natuknica na hrvatskome i engleskome« (str. 517–542) i »Popis natuknica na engleskome i hrvatskome« (str. 543–568). Ovo je vrlo korisno za čitatelje *Rječnika* ne samo u smislu lakše pretrage pojmova nego i skraćenog upućivanja na prijevode socioloških izraza na engleski, odnosno hrvatski jezik.

U »Predgovoru hrvatskome izdanju« urednici hrvatskog izdanja iznose nekoliko zanimljivih podataka o problemima s kojima su se susretali tijekom prilagodbe prijevoda i rješenjima do

kojih su došli. Ponajprije, brojni autori i njihove knjige koji su citirani u engleskom izdanju postoje prevedeni i na hrvatski. Urednici hrvatskog izdanja te su naslove naveli u natuknicama i »Literaturi« dodajući i neke naslove koji se ne spominju u izvornom *Penguinovom* izdanju. Ovo je osobito bitno, primjerice, za studente koji tako, čitajući definicije određenih pojmova ili o određenim autorima, imaju pred sobom i referencu literature na svom jeziku koju mogu konzultirati u svrhu proširenja znanja. Dodatno, Čačić-Kumpes i Kumpes su umjesto engleskih naslova naveli samo bibliografske jedinice na izvornim jezicima objavljivanja (kad izvorna izdanja nisu na engleskom jeziku). Važnost navođenja izvornih izdanja neupitna je jer, kako navode i urednici hrvatskog izdanja, »na taj smo način nastojali donekle umanjiti eventualne nepreciznosti do kojih katkad može doći pri prevođenju prijevoda« (str. viii). Potrebno je vraćati se na originalni tekst koji uvijek pomalo gubi na svom bogatstvu u prijevodima: uzmimo za primjer samo Claudea Lévi-Straussa (str. 188, 486) i njegovo djelo *La Pensée sauvage* koje istodobno znači i »divlje maćuhice« i »primitivna misao«, bogatstvo metafore koje se gubi u hrvatskom prijevodu *Divlja misao* ili engleskom *The Savage Mind* (Abercombie, Hill i Turner, 2006: 221).

Važnost je uredničke prilagodbe *Rječnika* i u »nesiljenju« prijevoda u onim slučajevima kad to hrvatski jezik ili uvriježena sociološka tradicija u Hrvatskoj ne dopuštaju. Urednici hrvatskog izdanja navode kao primjer pojmove »*value freedom* i *value neutrality*, koje smo, zbog moguće određene pomutnje u hrvatskome, spojili (uz

primjerenu dvojbu) u jednu natuknicu (‘vrijednosna neutralnost’)« (str. viii). Urednici su dodatno kod nekih pojmova »u zagradi naveli neke moguće druge prijevode pojmova, odnosno prijevođe koji se također upotrebljavaju« (str. viii). Takav pojam je, primjerice, »prestiž« (natuknica »funkcionalna teorija stratifikacije«), preveden s engleskog *prestige* (Abercombie, Hill i Turner, 2006: 158), ali je u zagradi stavljen i pojam »društveni ugled« (str. 103) koji se u hrvatskoj sociološkoj terminologiji također često koristi kao sinonim.

Postoji ipak nekoliko mjesta gdje bi prijevod mogao biti jasniji. Jasna je namjera prevoditelja da što konciznije na hrvatskom jeziku izvede ono što je na engleskom jednostavno rečeno, ali prijevod ne bi trebao odskakati od jezika na koji se prevodi. To je primjerice pojam »vršnjačka (parnjačka) skupina« (str. 432) koji se odnosi na engleski pojam *peer*. Iako je uvriježen naziv »vršnjačka« (ili još bolje »skupina vršnjaka«) stavljen je i pojam »parnjačka« koji, ne samo da nije uobičajen u hrvatskom jeziku, nego i nije posve dobar prijevod riječi *peer*. Drugi primjer je natuknica »intervjuistova pristranost« (str. 144) koja je također neprecizno izvedena te bi se kod ovih i sličnih primjera u budućim izdanjima trebala ponući lingvistički korektnija rješenja.

Na kraju ćemo spomenuti zanimljivu pojedinost koja se tiče samih korica hrvatskog i engleskog izdanja. U današnjem svijetu u kojem slika vrijedi tisuću riječi, odnosno šalje tisuću poruka, nije slučajno da je na naslovnici *Penguin's Dictionary of Sociology* pomno odabran prikaz »ptica koje vise naopako s električnih žica dok, daleko od te skupine, sjedi jedna ptica sama,

okrenuta u drugom smjeru«. Recenzent engleskog izdanja dalje navodi da »ako razumijete genijalnost ove slike, definitivno trebate kupiti ovu knjigu. Ako ne razumijete zašto baš ova slika odgovara ovoj knjizi ili vam nije smiješna, vjerojatno ne želite *Dictionary of Sociology*. Ali biste ga baš zato trebali kupiti« (<http://www.curledup.com/dictsoci.htm>). Na naslovnici hrvatskog izdanja prikazane su naočale s malo debljim okvirom (i staklima?) koje prenose sličnu ideju – pružanje jasnijeg i detaljnijeg uvida u sociološke pojmove i problematiku.

Činjenica da je ovo jedini suvremeni, isključivo sociološki rječnik na hrvatskom jeziku ga čini neusporedivo važnim za, prije svega, studente koji studiraju sociologiju i društvene znanosti, znanstvenike i profesore koji se sociologijom bave kao profesijom, ali i šire čitateljstvo koje zanimaju društvene znanosti ili se žele upoznati sa sociološkim pojmovima koji se najčešće u društvu smatraju samorazumljivima, a često su daleko od jednoznačnih objašnjenja. *Rječnik sociologije* bit će stoga iznimno koristan jer je već dulje vrijeme potreban kao jedno brzo mjesto na kojem se mogu pronaći definicije osnovnih pojmova.

Kako bi još bolje poslužio hrvatskom čitatelju, smatramo da bi u nekom budućem rječniku sociologije (ako nije moguće intervencijom u ovo izdanje, onda izradom novoga domaćeg rječnika sociologije) bilo dobro uključiti teorijske i empirijske sociološke doprinose i sociološke ličnosti važne za hrvatsku sociologiju. Primjeri iz hrvatskog društva u takvom bi izdanju bili mnogo korisniji od onih iz britanskog iskustva, kao npr. kod natuknica »brak« (str. 26–27), »sociologija sela«

(str. 355) i sl. Time bi se ove teme još više približile domaćem čitateljstvu, ali i istaknuo doprinos hrvatske sociologije široj europskoj i svjetskoj sociološkoj tradiciji.

Tijana Trako Poljak

Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Međunarodna konferencija »Cultural Sociology: Past, Present, Future«

Zadar, 21–24. listopada 2010.

U organizaciji Odjela za sociologiju Sveučilišta u Zadru od 21. do 24. listopada 2010. održana je međunarodna konferencija »Cultural Sociology: Past, Present, Future«. Konferencija je nastala kao rezultat višegodišnje uspješne suradnje zadarskog Odjela za sociologiju i Instituta za sociologiju Sveučilišta u Grazu, dviju ustanova od kojih je krenula inicijativa za pokretanjem združenoga diplomskog studija kulturne sociologije. Dvodnevna tematska konferencija okupila je istaknute znanstvenike/ce s ustanova članica međunarodnog konzorcija združenoga diplomskog studija kulturne sociologije.¹

¹ Konferencija je organizirana u sklopu projekta Tempus JoinSEE »Primjer izvrsnosti za razvoj združenih studijskih programa (i diploma) u Jugoistočnoj Europi«. Planirano pokretanje združenoga diplomskog studijskog programa Kulturne sociologije predviđeno je kao jedan od krajnjih rezultata projekta JoinSEE.